

PUHEENVUORO

Stop the press: julkkis esiintyy raskaana!

Arja Turunen & Anna Niiranen

Marimekko esitteli maaliskuun lopussa tulevan syksyn ja talven mallistonsa, ja kuten tapaan kuuluu, viihdelehdistö teki tästä myös seurapiiri uutisia. *Ilta-lehden* mielestä näytöksen kiinnostavin julkkis oli näyttelijä Laura Birn – koska hän oli raskaana. Jutussa toki kerrottiin, että Birn on näytellyt vastikään elokuvateattereihin tullessa *Armi elää* -elokuvassa, joka kertoo Marimekon perustajasta Armi Ratiasta. Tärkein kuuluminen oli kuitenkin se, että hän ”edusti suloisen vauvavatsansa kera”.¹ Aiemmin tänä vuonna Birnin ”vauvamaha vei huomion Jussi-gaalan punaisella matolla”, kuten *Ilta-lehti* uutisoi.²

Näyttää siltä, että kun raskaana oleva julkkisnainen saapuu julkisiin kutsuvierastilaisuuksiin, suomalainen viihdelehdistö innostuu: katsokaa, raskaana oleva julkkisnainen edustaa! Siis edustaa, vaikka on raskaana! Tai edustaa vauvavatsan kera – ikään kuin vatsan olisi voinut jättää tilaisuuden ajaksi kotiin. Vai olisiko Laura Birnin pitänyt pysyä kotona ja jättää niin Marimekon näytös, Jussi-gaala kuin *Henkesi edestä* -elokuvan – jonka yksi päätähdistä hän on – lehdistötilaisuus³ väliin? Ja olisiko Anna Erikssonin pitänyt jättää Teosto-palkinnon vastaanottaminen väliin raskauden takia?⁴ Vai olisiko heidän pitänyt pukeutua niin peittävästi, että pitkälle edenneen raskauden tila ei olisi näkynyt?

Ei, median tarkoituksena ei ole paheksua vauvavatsaansa esitteleviä julkiksia vaan iloita heidän raskaudestaan, sillä onhan vauvavatsa ”suloinen”⁵, julkkis on raskauden ansiosta ”hehkeä”⁶ tai ”hehkuu odotuksen onnea”⁷ tai ”säteilee”⁸. Median sanavalinnat ovat siinä määrin kiteytyneitä, että voi puhua omasta raskausuutisoinnin genrestä, diskurssista tai sapluunasta, jossa julkiksen raskaus uutisoidaan aina samalla tavalla. Raskaus on ensinnäkin

aina merkittävä ja iloinen uutinen ja toiseksi raskausmaha on aina ”vauvavatsa”, jota puku aina ”korostaa”.

Mediapuheen kiteytyneisyys herättää ainakin sen kysymyksen, että miten raskaana olevan pitäisi pukeutua, jotta ei voisi väittää, että hän esittelee tai korostaa vatsaansa. Maria Veitola tietoisesti peitteli raskauttaan muotoilevilla alusvaatteilla, ja kun hän lopetti niiden käytön, *Ilta-lehti* kertoi, että raskaus paljastui, koska Maria oli pukeutunut vatsaa korostavaan asuun.⁹ Veitolan samoin kuin Tarja Turusen toiminta oli median mielestä ilmeisesti katala juttu, koska nykymaailmassa raskaus on median mielestä iloinen uutinen, jota ei ole syytä peitellä tai salailla. Turunenhan toi raskautensa julkisuuteen vasta useampi kuukausi lapsen syntymän jälkeen ja on tätä valintaansa saanut sen jälkeen julkisuudessa selitellä.¹⁰

Kuten kaikki vanhemman ikäpolven ihmiset muistavat, raskauksia ei ennen paljastettu ja korostettu pukeutumisella. Raskaus oli salassa pidettävä ja hävettävä asia. Maaseudulla naiset pyrkivät entisaikaan salaamaan raskauden viimeiseen asti myös siksi, että he pelkäsivät pahaa silmää ja sitä, että synnytyksestä tulee vaikea. (Helsti 2000.) Raskauden julkinen peittely kesti aina vuoteen 1991 eli siihen asti, kun viimeisillään raskaana ollut Demi Moore poseerasi alastomana *Vanity Fairin* kannessa, mistä heräsi tietysti kohu. Sen jälkeen äitiysmuoti on muuttunut väljistä mekoista vartalonmyötäisempiin vaatteisiin. Raskausmuotia ennen ja nyt voi verrata vaikkapa tekemällä internetissä kuvahaun hakusanoilla ”Princess Diana pregnant” ja ”Kate Middleton pregnant”.

Nykyään naisten ei todellakaan tarvitse peitellä raskauttaan vaan he voivat pukeutua tyylikkäisiin vaatteisiin, jotka jopa korostavat vauvavatsaa. Salailun ja kaapumaisten ja äitilien äitiysvaatteiden aika on siis ohi ja naisten emansipaatio etenee – vai eteneekö? Amerikkalainen tutkija Renée Ann Cramer on todennut, että media ja nykyinen äitiysvaatemuoti ovat luoneet uuden ihanteen, jossa raskaana oleva nainen on seksikäs ja ”powerful” eli raskaus ei ole muuttanut hänen elämäänsä ainakaan huonompaan suuntaan: raskaana olevat julkkikset ovat edelleen tähtiä, voittavat edelleen palkintoja ja pukeutuvat edelleen aiemman tyyliinsä mukaisesti. Siinä missä Demi Mooren kuva oli protesti, nykyään odotetaan, että vauvavatsa paljastetaan. Äitiysvaatemuoti ja media ovat luoneet uuden ihanteen ja normin siitä, kuinka raskautta performoidaan: tulee seurata muotia, pukeutua vatsaa korostaen ja esiintyä hyvinvoivan näköisenä ja ylipäänsä jatkaa elämäänsä niin kuin mikään ei olisi muuttunut. (Cramer 2012.)

Tässäkin tapauksessa tavallisten naisten on vaikea saavuttaa median luomaa kauneusihannetta, varsinkaan raskauden jälkeen. Median kiinnostus vauvavatsaa kohtaan ei nimittäin lakkaa lapsen syntymään, sillä seuraavaksi mediassa seurataan, miten nopeasti julkis onnistuu karistamaan vauvakilot

ja saamaan taas litteän vatsan. Raskaus kun on ainoa hyväksytyy tapa lihoa – hetkellisesti. (Cramer 2012, 55–56.)

Vaikka median tavoitteena on käsitellä julkkisten raskauksia positiiviseen sävyyn, asiassa on kaksi isoa ongelmaa, Cramer huomauttaa. Ensinnäkin raskausuutisointi luo normeja paitsi siitä, millainen raskaana ollessa tulee olla, myös normin hyvästä äidistä: hyvä äiti suorittaa raskauden hyvin (Cramer 2012, 57). Toiseksi, kun raskautta ei nykyään tarvitse peitellä, medialla näyttää olevan oikeus seurata sitä jatkuvasti. Stalkata, kuten hän määrittelee. (Emt., 62.) Sääliksi käy varsinkin Ruotsin kruununprinssessa Victoriaa, jonka vatsanseutua ja pukeutumisen peittävyttä sikäläinen media seuraa herkeämättä kilpailen siitä, kuka ensimmäisenä pääsee paljastamaan, että Victoria on raskaana.¹¹ Sitten kun julkkis on raskaana, media vierittää syyn perverssiin kiinnostukseensa julkkikselle itselleen – katsokaa nyt, itsehan se tuli julkiselle paikalle ”esittelemään” vauvamahaansa. Jos julkkis taas ei tuo mahaansa julkisuuteen, hän saa selitellä, miksi on ”salannut” raskautensa.¹²

Entisestä peittelyn ja salailun kulttuurista, jossa raskauteen suhtauduttiin häveliäästi, on siis siirrytty avoimuuden kulttuuriin. Paitsi ettei raskauksia ole ennenkään aina salailtu ja peitelty. Esimerkiksi 1800-luvulla lääkärit toistuvasti korostivat naisille, kuinka luonnollisesta asiasta raskaudessa oli kysymys. Englantilaiset yläluokan naiset osallistuivat 1800-luvulla seurapiiritapahtumiin vielä pitkälle raskauden viime vaiheisiin asti (Lewis 1986, 124–126). Nykyiselle avoimuuden kulttuurille ominaista on se, että raskautta ei näemmä edes saa pitää yksityisasiana. Julkiseen tilaisuuteen saapumista pidetään raskauden julkisena esittelynä ja suurena uutisena, vaikka julkkis olisi tullut julkiseen tilaisuuteen vastaanottamaan palkintoa, joka hänelle on myönnetty ammatillisista ansioista. Raskaus jättää sivuun ja jopa mitätöi kaikki ne ansiot, joita julkkiksella muuten on (Cramer 2012, 63), sillä hänen tärkein saavutuksensa on nyt se, että hän on raskaana. Median huomio on siten ”suloisessa vauvavatsassa” ja siinä, että julkkis edustaa tai saa palkintoja ja pukeutuu edelleen sähkökästi¹³ tai boutique-vaatteisiin¹⁴, *vaikka* on raskaana. Ikään kuin olisi uutinen, että naiset voivat tulla raskaaksi ja saada lapsia

Kiinnostusta julkkisten raskauksiin selittää Cramerin tulkinnan mukaan se, että raskaudesta on tullut muotiasuste, uusi Birkin-laukku. Kun raskaudesta ja nimenomaan raskausmahasta tulee status-symboli, median näkökulmasta on oikeutettua pitää mahaa julkisena omaisuutena. (Cramer 2012, 62.) Tämä taas ikävällä tavalla toistaa jo kuolleeksi luultua ajatusta siitä, että naisen tärkein tehtävä on synnyttää lapsia. Uutisointi myös uusintaa sitä käsitystä, että raskaana oleva nainen on oikeasti heikko olento, joka ei tilansa vuoksi kykene oikeastaan mihinkään. Miten muuten voisi olla uskottavaa uutisoida 2010-luvulla sitä, että julkkis tekee hänen työhönsä kuuluvia asioita eli käy seurapiiritapahtumissa, esiintyy konserteissa ja tv-ohjelmissa ja pukeutuu,

meikkaa ja laittaa hiuksensa tilaisuuden pukukoodin mukaan – vaikka on raskaana?

Suomalainen rahvas uskoi vielä 1900-luvun alussa, että raskaana oleva nainen on syntinen, saastainen ja altis yliluonnollisille voimille. Tämän vuoksi hän ei saanut laittaa ruokaa ja hänen piti pidättäytyä töiden tekemisestä ja pysytellä kotona, jotta ruoka ei saastuisi ja jotta hän ja sikiö eivät vahingoituisi. Ajatus vahvasta suomalaisesta naisesta muutti tilanteen. Saastaisuusajattelua pidettiin vanhentuneena ja tilalle nousi mielikuva kesken töidensä pellon reunalla synnyttävästä emännästä. Muutos heijasti näkemystä siitä, että työ on myös naisen tärkein kunnia. (Helsti 2000.) 1800-luvun lääketieteesäkin, jota yleensä on syytetty raskauden ja synnytyksen medikalisoitumisesta, ajateltiin ettei raskaus ollut mikään sairaus vaan naimisissa olevan naisen luonnollinen, joskin tilapäinen olotila. Raskauden aikana nainen saattoi hyvin jatkaa esimerkiksi normaaleja (kodinhoidollisia) työtehtäviään. Odotusaika ei siis ole ollut mikään syy tehdä itsestään invalidia tai eristäytyä muusta yhteisöstä. Lääkärit varoittivat naisia ”pehmeän sohvan vaaroista”, toisin sanoen raskaana olevien naisten oli suositeltavaa viettää terveellistä, aktiivista elämää, johon kuului muun muassa päivittäinen ulkoilu. (Niiranen, tulossa.) Tämä ajattelu edustaa nyt valtavirtaa, paitsi mediassa. Toimittajat eivät esimerkiksi näytä tietävän, että äitiysloma alkaa vasta noin kuukausi ennen laskettua aikaa. Siis ei raskauden alussa tai puolivälissä vaan vasta kun nainen on viimeisillään raskaana, jollei hän ole saanut sairauslomaa. Suomessa siis ihan lain nojalla edellytetään, että vielä kahdeksannella kuulla raskaana olevat käyvät normaali töissä. Median mielestä tämä on uutisen arvoinen asia, jos kyseessä on julkkis.

Jos raskausuutisoinnista jotain myönteistä voi päätellä, niin sen, että suomalainen viihdemedia ei näytä omaksuneen amerikkalaisen median tapaa kritisoida niitä raskaana olevia julkkiksia, jotka eivät pukeudu ihanteen mukaan. Suomessa raskaana oleva on aina hyvin pukeutunut. Edes siihen ei kiinnitetä negatiivisessa mielessä huomiota, että julkkis saapuu seurapiiritilaisuuteen meikittömänä. Silloin hän ”edustaa luonnonkauniina”.¹⁵

Mutta olisiko mitenkään mahdollista antaa julkkisnaisten olla rauhassa, sillä toisin kuin muotilaukkua, vatsaa ei voi jättää kotiin. Tai voisiko media lopettaa sen julistamisen, että raskaana olevien ei enää tarvitse peitellä tilaansa, pukeutua tylsästi ja pysytellä kotonaan pahaa silmää paossa? Demi Mooren *Vainity Fair* -kuvista on sentään jo lähes 25 vuotta aikaa. Tällä välin on Suomessakin sallittu muun muassa homoliitot, joten voisiko raskauttakin alkaa pitää ihan normaalina asiana?

Viitteet

- ¹ http://www.iltalehti.fi/muoti/2015032419413254_mu.shtml
- ² http://www.iltalehti.fi/viihde/2015020119128188_vi.shtml
- ³ http://www.menaiset.fi/artikkeli/ajankohtaista/i ihmiset/viimeisillaan_raskaana_oleva_laura_birn_aitiysloman_pituudesta_ei_tietoa?
- ⁴ <http://www.mtv.fi/viihde/musiikki/artikkeli/ensimmaiset-kuvat-vauvavatsasta-anna-eriksson-edusti-julkisesti/2855200>
- ⁵ Laura Birnin lisäksi myös Vappu Pimiällä ja Suvi Teräsniiskalla oli ”suloinen vauvavatsa” <http://www.mtv.fi/viihde/ohjelmat/tanssii-tahtien-kanssa/uutiset/artikkeli/kuvat-vappu-pimia-hehkeana-suloinen-vauvamasu-nakyy-jo/4473372>; http://www.iltalehti.fi/viihde/2014112618870793_vi.shtml
- ⁶ <http://www.mtv.fi/viihde/ohjelmat/tanssii-tahtien-kanssa/uutiset/artikkeli/kuvat-vappu-pimia-hehkeana-suloinen-vauvamasu-nakyy-jo/4473372>
- ⁷ http://www.menaiset.fi/artikkeli/ajankohtaista/i ihmiset/viimeisillaan_raskaana_oleva_laura_birn_aitiysloman_pituudesta_ei_tietoa
- ⁸ http://www.iltalehti.fi/kuninkaalliset/2013091017469585_kg.shtml
- ⁹ http://www.iltalehti.fi/viihde/2011120714905895_vi.shtml
- ¹⁰ <http://www.iltasanomat.fi/musiikki/art-1288522429240.html>
- ¹¹ http://www.iltalehti.fi/kuninkaalliset/2013091017469585_kg.shtml; <http://stoppapressarna.se/kungligt/kronprinsessan-victoria-kan-inte-dolja-gravidmagen-langre>
- ¹² <http://www.iltasanomat.fi/musiikki/art-1288522429240.html>
- ¹³ <http://www.mtv.fi/viihde/televisio/artikkeli/kuvat-vappu-pimia-hurmaa-sahakallaraaskaustyylillaan/4601984>
- ¹⁴ http://www.iltalehti.fi/viihde/2015020119128188_vi.shtml
- ¹⁵ http://www.iltalehti.fi/muoti/2015032419413254_mu.shtml

Kirjallisuus

- Cramer, Renée Ann (2012). The baby bump is the new Birkin. Teoksessa: Tarrant, Shira & Jolles, Marjorie (toim.). *Fashion Talks. Undressing the Power of Style*. Albany: State University of New York Press, 53–66.
- Helsti, Hilikka (2000). *Kotisyntyysten aikaan. Etnologinen tutkimus äitiyden ja äitiysvalistuksen konfliktiteista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lewis, Judith Schneid (1986). *In the Family Way: Childbearing in the British Aristocracy, 1760–1860*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Niiranen, Anna (tulossa). *“Health and Happiness of the Pregnant Woman”: Pregnancy, Childbirth, and Lying-in in British Medical Writings, 1840–1902*. Väitöskirjan käsikirjoitus.